LIBERTATEA GÂNDIRII – PREROGATIVĂ INALIENABILĂ FIINȚEI UMANE

Dina ROȘCA
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
CZU: 342.727
r.nichita2012@yandex.com

Libertatea de gândire reprezintă unul din drepturile fundamentale ale omului, un drept absolut, ca și dreptul la viață, la interzicerea torturii etc., de la care nu se admite nicio restricție. Dreptul de a gândi își are originea în principiile fundamentale ale toleranței conținute în aproape toate doctrinele din lume.

Prin *libertate,* potrivit DEX-ului, se înțelege „posibilitatea de a acționa după propria voință sau dorință; posibilitatea de acțiune conștientă a oamenilor în condițiile cunoașterii (și stăpânirii) legilor de dezvoltare a societății și naturii” [1]. În doctrina juridică, noțiunea de libertate este abordată de Patrick Wachsmann – „Libertatea este starea celui care face ceea ce vrea, și nu ceea ce vrea altul să facă; ea presupune absența unei constrângeri străine” [2]. Libertatea este definită de Montesquieu ca reprezentând „posibilitatea de a face ceea ce îngăduie legile; dacă un cetățean ar putea să facă ceea ce ele interzic, el nu ar mai avea libertate, pentru că și ceilalți ar putea să facă la fel” [3].

Conform art. 18 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, orice persoană are dreptul la libertatea gândirii, de conștiință și religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, singur sau împreună cu alții, atât în mod public, cât și privat, prin învățătură, practici religioase, cult și îndeplinirea riturilor [4]. Din cele enumerate *supra* reiese că libertatea poate fi înțeleasă ca o necesitate de cunoaștere a realității prin legile obiective ale naturii și ale vieții sociale, oferindu-i individului posibilitatea de dezvoltare în raport cu necesitățile personale.

Conform *Dicționarului explicativ al limbii române,* „gândirea’’ este definită ca o facultate a creierului omenesc de a reflecta activ realitatea obiectivă în reprezentări, noțiuni, judecăți, și care, ca și limba de care

este indisolubil legată, a apărut în procesul practicii sociale; procesul acestei reflectări, rezultat al activității creierului. *Gândirea este o formă a energiei, o funcție a creierului.*

Libertatea de gândire reprezintă dreptul subiectiv prin care orice individ are libertatea de a reflecta, de a gândi, de a avea propriile convingeri, de a se cunoaște pe sine, ceea ce contribuie la dezvoltarea personalității umane, care este absolut necesară într-o societate democratică unde onoarea, demnitatea, drepturile și libertățile fundamentale ale omului reprezintă valori supreme ale statului de drept.

În paragr. 1 art. 18 din Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice „*orice persoană are dreptul la libertatea gândirii, conștiinței și religiei; acest drept implică libertatea de a avea sau de a adopta o religie sau o convingere la alegerea sa, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, individual sau în comun, atât în public, cât și în particular prin cult și îndeplinirea riturilor, prin practici și învățământ*" [5].

Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, conform art. 32 al Constituției Republicii Moldova [6]. Datorită importanței sale, dreptul la libertatea de gândire este protejat și de art. 9 paragr. 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, care interzice statelor-membre ale Consiliului Europei practicile totalitare, impunerea oricăror tipuri de îndoctrinare sau ideologii. În art. 10 alin. (1) din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, *libertatea de gândire* este garantată fiecărei persoane [7] ca fundament al societății democratice și a statului de drept.

Libertatea de gândire reprezintă baza creativității și originalității a cercetătorului care valorifică la maximum gândirea liberă, fiind un fel de artist, care are inspirația să facă descoperiri științifice. Cercetarea științifică este un proces anevoios, complex, în care succesele și eșecurile se alternează, iar principalul mobil care-l face pe om să se consacre cercetării științifice aproape că nu există, dar coexistă o serie de alte motive extraștiințifice: curiozitate, interesul material, dorința de faimă, putere și altele. Deoarece cercetarea științifică este o activitate bazată pe libertatea gândirii și care exclude rutina și cere toate forțele fizice și psihice ale omului, cercetătorul trebuie să aibă asigurată liniștea sufletească, fără de care nu există creație, gândire științifică.

Gândirea științifică permite descoperirea de noi cunoștințe ce reies din dorința omului de a afla legitățile dezvoltării lumii, neavând neapărat scopuri pragmatice. Cercetarea științifică permite înțelegerea fenomenelor din domeniul său de activitate, să învețe tehnicile de informare și documentare, să câștige experiență în soluționarea problemelor, organizarea, interpretarea și prezentarea datelor, care duc la intelectualizarea societății, având un impact enorm asupra sistemului de gândire a populației, precum și raționalizarea conștiinței maselor prin cultură și politici promovate de stat.

Activitatea științifică se referă atât la procesul de investigații științifice, cât și la rezultatele obținute în urma libertății de creație, ce duce la un rezultat inovațional, ca un bun public ce are efecte economice și sociale, atât la nivel național, cât și la nivel internațional. Inovația este înțeleasă ca motorul progresului și bunăstării și reprezintă, în același timp, instrumentul de soluționare a provocărilor actuale globale din domeniul economic, politic și social. Privim activitatea inovațională ca fiind rezultanta capacității acestora de a genera noi idei, în suportul creșterii nivelului de dezvoltare a societății, precum și a asigurării necesităților.

Libertatea gândirii, conștiinței, religiei, libertatea de exprimare și dreptul la informație sunt parte componentă a drepturilor și libertăților social-politice și care țin nu doar de relațiile cetățean – stat, domeniul fiind extins până la atitudinea societății, statului și cetățeanului față de informație, gândire, conștiință prezentă la nivel național și internațional. Diferențierea societății a dus la aceea că problema accesului și caracterului deschis al informației se referă la toate instituțiile și organizațiile, indiferent de forma de proprietate [8]. Libertatea de gândire, ca libertate fundamentală a ființei umane, în secolul XXI, conturează rolul cunoștințelor în societatea modernă sub formă de știință, educație, inovație ce contribuie la dezvoltarea statul de drept și la construirea unei economii bazată pe cunoaștere, competitivitate și capacitatea de a utiliza rezultatele inovaționale.

Referințe:

1. DEX, Academia Română. Ediția a II-a. București: Univers enciclopedic, 1994, p. 570.

2. WACHSMANN, P. *Libertés publiques*. Paris: Dalloz, 1996, p. 1.
3. MONTESQUIEU, *Despre spiritul legilor*. Vol. I. București: Editura Științifică, 1957, pp. 82-83.
4. *Declarația Universală a Drepturilor Omului,* adoptată la 10.12.1948, accesată la 18.08.2020, https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/-UDHR_Translations/rum.pdf
5. *Pactul Internațional cu privire la Drepturile civile și politice,* adoptată în 1966, accesat la 18.08.2020, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117363&lang=ro
6. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994, publicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 1, la 12.08.1994.
7. *Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene,* 2010, accesat la accesibil la 12.08.2020, accesibil la https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF
8. GUCEAC, I. Unele aspecte ce țin de garantarea libertății de exprimare în legislația Republicii Moldova. În: *Teoria și practica Administrării Publice.* Chișinău, 2020, pp. 7-15.
9. DIACONU, M. Inovația tehnologică: concept, proces, tipologie și implicații în economie. În: *Economie teoretică și aplicată.* Vol. XVIII (2011), nr. 10(563), pp. 107-124.